

Αστέρης Αθ. Μπουζιάς, «Πολίτευμα και κομματικοί σχηματισμοί στην Σερβία, 1903-1914», 2015, σελ. 415, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή

Η μονογραφία του Αστέρη Μπουζιά *Πολίτευμα και Κομματικοί Σχηματισμοί στη Σερβία, 1903–1914* αποτελεί καίρια συμβολή στη συγκριτική συνταγματική ιστορία. Με αυτή τη μονογραφία, αναδεικνύονται η ιστορική εμπειρία της Σερβίας και η σημασία της για τις συνταγματικές εξελίξεις στη Χερσόνησο του Αίμου.

Στο επίκεντρο της έρευνας του συγγραφέα βρίσκεται η μεταπολίτευση του 1903, που οδήγησε στην πτώση της δυναστείας των Οβρένοβιτς και στην ταυτόχρονη παλινόρθωση της δυναστείας των Καραγιώργιεβιτς. Στόχος του συγγραφέα είναι να σκιαγραφήσει την ιδιαίτερη θεσμική και ιστορική φυσιογνωμία του σερβικού πολιτικού συστήματος κατά την τελευταία δεκαετία πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1903-1914). Τους βασικούς άξονες της έρευνας αποτελούν οι πολιτικοί και συνταγματικοί θεσμοί μίας βαλκανικής χώρας κατά τη συγκριμένη περίοδο, όπως τα πολιτικά κόμματα, το εκλογικό σύστημα, η βασιλεία και ο στρατός. Η μελέτη έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα συνδυάζοντας τη θεώρηση του ιστορικού και του νομικού. Σε αυτό το μεθοδολογικό πλαίσιο, γίνονται συγκρίσεις με την αντίστοιχη εμπειρία της Ελλάδας.

Στα δύο πρώτα κεφάλαια του βιβλίου του, που συνθέτουν το πρώτο μέρος του, ο συγγραφέας αναλύει το πολιτικό και θεσμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο συντελέστηκαν οι υπό εξέταση εξελίξεις. Παρουσιάζονται τα γεγονότα που οδήγησαν στο συνωμοτικό κίνημα και την πολιτειακή μεταβολή του 1903. Ακολουθεί μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα επισκόπηση του νέου σερβικού Συντάγματος του 1903, όπου ο συγγραφέας καταγράφει την παράλληλη ενίσχυση της θεσμικής θέσης τόσο του βασιλιά όσο και του κοινοβουλίου. Επιπροσθέτως, η προστασία των συνταγματικών ελευθεριών ενισχύθηκε σημαντικά.

Στα επόμενα τρία κεφάλαια, ο συγγραφέας αναλύει τις κύριες παραμέτρους της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος της Σερβίας κατά την υπό εξέταση περίοδο. Αναφέρεται στις εκλογικές αναμετρήσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στο εκλογικό σύστημα και στη σχέση του με το κομματικό σύστημα. Σε ό,τι αφορά τα πολιτικά κόμματα, τονίζει τον κομβικό ρόλο που διαδραμάτισαν οι δύο φορείς του σερβικού πολιτικού ριζοσπαστισμού, το παραδοσιακό Ριζοσπαστικό Κόμμα και το νεότερο Ανεξάρτητο Ριζοσπαστικό Κόμμα. Οι δύο ιδεολογικά συγγενείς, αλλά και αντίπαλοι κομματικοί σχηματισμοί αποτέλεσαν τον πυρήνα της πολιτικής ανάπτυξης της Σερβίας στις αρχές του 20ού αιώνα. Οι δυσχέρειες που κατά καιρούς εμφανίστηκαν στις σχέσεις μεταξύ των πολιτικά υπεύθυνων κυβερνήσεων και το στέμμα ανέδειξαν τον πολιτικά εύθραυστο χαρακτήρα του κοινοβουλευτικού συστήματος διαυβέρνησης που εγκαθιδρύθηκε το 1903.

Στο τρίτο μέρος της μονογραφίας, όπου αναπτύσσονται τα κεφάλαια 6 και 7, αναλύεται η παθολογία των σερβικών πολιτικών και συνταγματικών θεσμών υπό το πρίσμα δύο παραμέτρων: αφενός, των επεμβάσεων του στέμματος στην πολιτική ζωή και αφετέρου, του ρόλου του στρατού ως αυτόνομου πόλου εξουσίας στις πολιτικές και θεσμικές εξελίξεις που δρομολογήθηκαν κατά την περίοδο μετά το 1903.

Στο λυκόφως της πρώτης μεγάλης περιόδου του συνταγματισμού, η ιστορική εμπειρία της Σερβίας συμπυκνώνεται σε μία θεμελιώδη αντίφαση: Από τη μία πλευρά, καταγράφεται μία τάση εμπέδωσης των αρχών του συνταγματικού φιλελευθερισμού. Από την άλλη πλευρά, δημιουργούνται και αναπαράγονται όροι που τείνουν στη νόθευση της λειτουργίας του συνταγματικού πολιτεύματος. Επιπλέον, γίνεται σαφές ότι η διεύρυνση των αρχών του συνταγματικού φιλελευθερισμού, όπως αυτή αποτυπώθηκε στο Σύνταγμα του 1903, δεν άσκησε

καθοριστική επίδραση στην πολιτική ζωή της χώρας μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η μονογραφία του Αστέρη Μπουζιά, μέλους του ΔΣ της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ), συμβάλλει στον εμπλουτισμό της ελληνικής βιβλιογραφίας ενισχύοντας την παρουσία της συγκριτικής μεθόδου στο πεδίο της συνταγματικής ιστορίας.

Βασίλης Γ. Τζέμος, Διδάκτωρ Δημοσίου και Ευρωπαϊκού Δικαίου, Δικηγόρος, Σύμβουλος ΑΣΕΠ, Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ)